

«Поліграфічний будинок «Донеччина»», 2012. – 416 с.;
Т. 2 : у спогадах, роздумах, літературі, 2012. – 308 с.

Півень В. Ф.
(м. Дружківка)

ІМ'Я І ЧИН ОЛЕКСИ ТИХОГО ЯК ЗНАК ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ

У різні часи за різних умов одні й ті самі філософські, культурологічні, етнонаціональні та інші категорії набувають тих чи інших відтінкових значень відповідно до особливостей об'єктивних обставин історичного часу.

Метою цього тезового допису – аргументовано довести правдивість сентенції, сформульованої в заголовку.

Завданнями – розкрити зміст чотирьох ключових тез, що вказують на провідну роль категорії Гідність у самозреченому житті й протистоянні радянській тоталітарній системі яскравого представника когорти українських правозахисників 70-х років ХХ ст. Олексі Тихого.

Актуальність порушеної проблеми в контексті збройного протистояння російській агресії є самоочевидною.

Предметом дослідження є феномени особистого вияву Гідності Олексою Тихим.

Об'єктом – категорія Гідності у виявах легендарних та справжніх історичних героїв України.

Осмилення публіцистичної, документальної та епістолярної спадщини Олекси Тихого відкриває шлях до усвідомлення того, що: Гідність індивіда як особистості має безперечний пріоритет над пересічністю («ватністю») має.

Особа як носій Гідності є вразливою і незахищеною суспільстві, де зневажено й знівельовано право людини бути Людиною як такою. Гвинтиком системи – так, вільним і незалежним індивідом – ні.

Де бере початок людська гідність? Напевно, десь в глибинах душі, у синтезованому просторі думки й чуття відбувається кристалізація й зростання феноменального відчуття свободи особистості, яка має таку природу, що не може не заперечувати будь-який тиск з боку кого б то ні було – влади, партії, керівництва певних структур, угруповань, окремих осіб тощо. Провідний ідеал такої особи – «Вільна людина – у вільному суспільстві». Це – людина майбутнього. І саме таким, випереджаючи час, був наш Олекса Тихий.

Можна почати із визнання факту розбудови Олексою Тихим своєї «метрополії свідомого життя» (Д. Білько) [1, с. 10–13]. А можна й згадати його протест проти практики висування на виборах у місцеві органи влади одного єдиного кандидата (1948); протест проти введення радянських військ в Угорщину в листі до Верховної Ради УРСР (1956), зміст «Останнього слова...» на суді 1 липня 1977 р., як «виважене, змістовне і правдиве звинувачення облудного, фарисейського й цілком політизованого апарату судочинства радянської тоталітарної держави» (О. Івченко, Л. Оніпченко) [1, с. 21]. Так

себе поводити може лише вільна і гідна людина. Про це, власне, й пише Людмила Огнева: «Олекса Тихий своїм життям затверджував певний образ людини, яку обов'язково повторюватимуть інші. Він створював простір, опрацьований духом, в якому майбутні покоління не зможуть жити тупим і тваринним життям» [1, с. 62].

Навряд чи помилилось, якщо скажемо, що найвищим авторитетом у царині Гідності для Олекси Тихого був упродовж усього життя Тарас Шевченко (загальновідомо, що він зробив переклад з польської книги Єжи Єнжесвича «Українські ночі або Родовід генія», Варшава, 1966). А 5-й розділ його праці «Мова – народ» має назву «Тарас Шевченко про мову», де наш краєнин цитує Великого Кобзаря, унаочнював його почуття національної гідності у відстоюванні право українців на свою окремішню мову.

Гідність Олекси Тихого тісно пов'язана з виявами особистої сміливості й відваги. При цьому згадується перший (із десяти) Заповіт наших прапредків-язичників, який свято сповідував київський князь Святослав – «Не бійся!» Хіба ж слід доводити, що Тихий ніколи не перед ким не гнув хребта?

У «Думах про рідний Донецький урай» (1972) знаходимо: «Сьогодні думаю: 1. Я – українець... Я – клітина вічно живого українського народу...» [6, с. 11].

Побратим Василь Овсієнко зауважує: «...Олекса Тихий був не книжний герой. а жива героїчна особистість... Поміж політв'язнями не говорилося високих слів, але цінувалась честь...З гідності кожного українця складається честь українського народу [6, с. 14]. І далі – «Ще в молодості він склав

для себе одне життєве кредо: «Для чого я живу?» І першим пунктом – «Щоб жило людство, мій народ, мій рід». А у пункті четвертому – прямо: «Я маю людську гідність, національну гордість. Нікому не дозволю топтати ні перше, ні друге» [6, с. 15].

А Євген Сверстюк узагальнює: «Тихий – це явище глибоко повчальне на всі часи. Це свого роду притча на вірність собі» [6, с. 49].

От із таких мемуарних пазлів-думок складається цілісна картина-портрет високоморальної виняткової (як на той час) особистості як носія Гідності – риси, якої бракує, по правді кажучи, більшості громадян теперішньої України. Мешканці Донбасу без гідності – на боці окупанта. Та, власне, масова відсутність національної гідності й стала причиною теперішньої т.зв. гібридної війни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Олекса Тихий: вчора і сьогодні», присвяченої 90-літтю від дня народження правозахисника, філософа, педагога і громадського діяча Олекси Тихого, 24–25 листопада 2016 р. / ред. кол.: Півень В. Ф. (відп. ред.) та ін. – Краматорськ: Краматорський економіко-гуманітарний інститут, 2016. – 208 с.

2. Мова – народ: висловлювання про мову та її значення в житті народу / упоряд. Олекса Тихий. – К.: Смолоскип, 2007. – 416 с.

3. Овсієнко В. В. Мемуари та публіцистика. У 2-х кн., вид. 2-ге, доп. / Василь Овсієнко. – К.: Смолоскип, 2005: іл.

4. Півень В.Ф. До проблеми «Олекса Тихий: визначення шляху»: <https://www.facebook.com/groups/1396395340660089/?ref=bookmarks>

5. Тихий Олекса. Думки про рідний Донецький край. – Т. 1. / упоряд. В. В. Овсієнко, М. В. Олійник, В. Ф. Півень, Є. Б. Фіалко. / Олекса Тихий. – Донецьк: ТОВ «Поліграфічний будинок «Донеччина», 2012. – 416 с.; 24 с. іл.

6. Тихий Олекса: у спогадах, роздумах, літературі. Т.2 / упоряд. В. В. Овсієнко, М. В. Олійник, В. Ф. Півень, Є. Б. Фіалко / Олекса Тихий. – Донецьк: ТОВ «Поліграфічний будинок «Донеччина», 2012. – 368 с.

*Просалова В. А., Григошкіна Я. В.
(м. Вінниця)*

ТВОРЧЕ КРЕДО ОЛЕКСИ ТИХОГО

«Одиниці завжди проходять крізь терни
до зірок. Одиниці витримують боротьбу
і стоїчно зносять страждання».
Є. Сверстюк

Творче кредо – це самовизначення особистості, яка не хоче бути ні «коліщатком», ні «гвинтиком» в історії, прагне реалізуватися в різних сферах творчої діяльності. Олекса Тихий як людина, патріот,